

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

videbitur, l. 3. C. h. t. l. i. in fine & l. 3. in fine D. Ex quib. caus. majores & c. i. h. t. in s. Idque in actibus tam judicialibus quam extrajudicialibus, ut infra h. tit. latius videbitur. Cum enim id, quod in contractibus vel aliter semel placuit, displicere non possit, c. Quod semel de reg. jur. in 6. l. Sic ut 1. C. De actionib. & obligat. item cum rei iudicata auctoritas tanta sit, ut ne quidem rescripto Principis retractari possit, l. fin. C. Sententiam rescindi non posses profectò ubi quis adversus contractum aut quid

aliud à se vel suo nomine gestum restitui petit, necesse est justa causa subire, ob quam se restitui postulet.

Observandum autem est, restitutionem in integrum esse extraordinarium remedium, ac proinde necessarium non esse, ubi quis ipso jure munitus est. Qui enim communi auxilio sivemero jure excusatus est, ei non debet tribui extraordinarium remedium, l. In causa 16. in princ. D. De minorib.

In Cap. i.

SUMMARI A.

1. Ecclesia restituitur & fungitur jure minoris.
2. Modò probet se læsam esse.
3. Ecclesia quomodo & cur restituatur, cum ipso jure tuta videatur.
4. Ecclesia restituta in lucro morari non debet.

HOC Cap. de Ecclesia in integrum restituenda agitur. Nam consultus Alexander III. de prædiis Ecclesiasticis minore pretio in emphyteusim concessis, rescribit prædia Ecclesiæ esse restituenda, eo quod Ecclesia jure minoris debeat semper illæsa servari; hoc tamen addito, ut expensæ bonæ fide & utiliter in rem ipsam factæ possessoribus refundantur. Et quamvis loquatur de emphyteusi, idem tamen tenendum est in aliis contractibus, ut venditionis, locationis, vel simili, cum quoad in integrum restitutionem, Ecclesia, quandocumque læsa est, rectè postulet in integrum restitui, uti tradunt Panorm. Imola, & Mandos. hic, & est text. apertus in c. 1. eod. tit. in 6. Ratio est, quia Ecclesia, ut dixi, fungitur jure minoris. text. hic & in c. 3. circa fin. eod. ar. minor ex omni contractu, quo læsus est, restituitur. l. 1. junctâ l. Aut prætor 7. in pr. D. De minorib. Quæ ratio efficit, ut & ulterius nobis progredi liceat, ut scilicet omni casu, quo minor restituatur, restitui quoque debeat Ecclesia, sicut rectè tradunt Imola & Mandos. hic & Oddus tract. De restit. in integ. p. 1. q. 3. art. 4.

Antequam verò Ecclesia restituatur, necesse est, ut probet se læsam esse; ita enim & in minore constitutum est, l. Minoribus 5. C. De in integ. restit. minor. Et in Ecclesia probat cum hic textus, in verbis, & manifestè apparet, scilicet per testes & alia legitima documenta, ut rectè hic docet Panorm. tum etiam text. in c. un. eod. in Clem. in ver-

bis, se læsam affirmat. At manifestissimi juris est, affirmanti incumbere probationem ejus, quod affirmat, l. 2. D. De probat. Et ratio in confesso est, quia læsio in facto consistit, quæ autem facti sunt, potius ignorantur, quam præsumuntur, c. 1. in verbis, cum sint facti de confesso in 6. Igitur læsio tamquam fundamentum intentionis suæ ab Ecclesia probanda est, l. In exceptionib. 19. & d. l. 2. D. De probat.

Potèd hic duo quæruntur: unum, quâ ratione Ecclesia in pretio decepta restituatur in integrum, cum videatur hoc ipso tuta fuisse. Etenim ut res Ecclesiæ immobilis alienari possit, necesse est, ut Ecclesiæ ipsius necessitas, vel utilitas, vel saltem pietas suadeat, c. Nullis. inf. De reb. Eccl. alien. & c. un. eod. tit. in Extravag. commun. juncto can. Sine exceptione, can. Aurum cum can. seq. xii. q. 2. At verò ubi Ecclesia in pretio læditur, nulla est utilitas, sed damnum; ergò non tum restitui debet Ecclesia, quàm declarari, alienationem ipso jure esse nullam. Quæ enim ipso jure non valent opus non habent præscriptione, l. In causa 17. in princ. D. De minorib. Verissimum nihilominus est, Ecclesiam hoc casu, quo in pretio decepta est, restitui oportere; id enim hic tradunt Gl. Innoc. Panorm. Bald. & Imola. Et ratio est, quia ipso jure valet contractus, ubi Ecclesia in pretio rei circumventa est. per h. text. & in c. 3. & 6. inf. De emp. & vendit. Sufficit enim in alienatione rei Ecclesiasticæ necessitatem vel utilitatem subesse, licet in pretio erratum sit; cum hoc extrinsecus & accideret veniat, non principaliter, ut eleganter hic probat Panorm. num. 17. & facit text. in l. 1. & l. Quod dicimus 7. D. De auctoritate tutorum.

Alterum est, dum textus ait, colonis expensas, quibus possessiones meliores reddiderunt, restituendas esse, apertè insinuat S. Pont. quòd

ficut Ecclesia vel quis alius, qui restituitur, in damno morari non debent, ita neque in lucro; atque idcirco quidquid ad eam pervenit, hoc debere alteri refundere. Confirmat text. in l. un. C. de reputatione. Quapropter iniquum esset, restitutionem in integrum, quæ ex æquitate descendit, l. D. h. tit. hoc operari, ut restitutus locupletaretur cum alterius injuria, adversus jus naturale, l. Nam hoc natura 4 d. de condic. indeb. Et Locupletari de R. 1. in 6. Et hinc singulariter tradit Innoc. quod non teneatur is, qui cum Ecclesia contraxit, reddere rem, nisi ei prius satisfiat de

pretio, sumptibus & labore, ut Innocentii mentem interpretatur & probat Panorm. hic: ut possit uti retentione rei pro pretio, sumptibus & labore. Facit text. in l. In fundo 38. in l. Sumptus 48 d. de rei vind. junctâ l. Julianus 13 § offerri d. De act. empti & vend. Quod & probat Bartoli de Strina assententis, retentionem rei à jure concedi, ubi ejusdem rei nomine facta sunt expensæ, aut à alieno contractum est, in l. Si non forem 26 § si certum d. de condic. indeb. Cætera de impensis vide pulchrè apud Panorm. hic n. 4.

In Cap. Cum venissent 2. c. Auditis 3. & c. Tum ex literis 5.

SUMMARI A.

1. Ecclesia restituitur etiam quoad actus judiciales.
2. Ecclesia adversus aliam Ecclesiam quomodo restituitur.

CAP. primo actum est, quomodo Ecclesia in contractibus in integrum restituitur, idque eâ ratione, quod Ecclesia jure minoris utatur; quâ eadem ratione motus S. Pont. eamdem restitutionem transfert quoque ad actus judiciales; ut si Prælati Ecclesiarum vel Monasteriorum, sive eorum procuratores, negligenter quid omiserint in judicio, quod ad causæ suæ propugnationem vel defensionem pertinet, petere possint restitutionem in integrum, sive id durante judicio factum sit, sive latâ sententiâ definitivâ. Item sive factum sit contra privatum, sive contra aliam Ecclesiam, per hos text. præcipuè in c. 3. & 5. item in c. 1. & 2. eod. tit. in 6. At certi juris est, minorem xxv. annis, licet etiam auctore tutore vel curatore in judicio egerit, vel se defenderit, & lationem passus sit, restitui in integrum oportere, l. Aut prætor 7. §. sed & in judicis d. De minorib. Et tit. C. Si adversus rem judicatam. Item & si Ecclesia condemnata non appellavit, restitutionem petere poterit, ut elapsum tempus appellationis ipsi restituatur, c. un. h. tit. in Clem. & textus in c. 5. h. tit. quia idem competit minoribus, l. Et si 8. al. l. Aut prætor 7. §. pen. d. De minorib.

Ex quo notandum est, quod omnia jura loquentia de minoribus in materia restitutionis in integrum trahi debeant ad Ecclesiam: quod memoræ insigendum moerit Panorm. hic in c. 3. num. 13. intelligendo per Ecclesiam etiam Monasterium, ut hic in d. c. 2. & c. 3.

Sed quæstionis est, quomodo Ecclesia adversus aliam Ecclesiam in integrum restituitur; cum privilegiatus non possit uti privilegio suo contra eum, qui eodem privilegio munitus est, ut tradunt Dd. nostri, per text. in §. sed & hoc præfenti Nov. 123. De sanctiss. Episcopis, & in Auth. Nisi rogati C. Ad S. C. Trebell. que desumpta est ex d. Nov. Utrobique dicitur, quod si hæres, aut alius quipiam fideicommissio gravatus sit, ut, si nuptias non contraxerit, aut liberos non habuerit, alteri, puta Titio, restituat hæreditatem, vel legatum, vel aliud quid, evanescere fideicommissi conditionem, si hæres vel donatarius Monasterium ingressus fuerit, aut clericalem habitum adsumerit, quasi Monasterium sive status Ecclesiasticus vice liberorum sint. At si non Titio aut alteri privato fideicommissum relictum sit, sed in redemptionem captivorum, sive alimentionem pauperum, substitutio facta fuerit, hac specie voluit prædicti textus, in d. §. sed & hoc & in d. Auth. Nisi rogati, locum esse fideicommissio, etiam si hæres vel alius quis fideicommissio oneratus Monasterium ingressus sit, tamquam una pia causa alteram impediatur, hoc est, privilegium concessum Monasterio, ut causâ liberorum habeatur, non excludatur aliam piam causam, cum & hæc loco liberorum habeatur. Sed facilis responsio est, quia in iisdem textibus una causa pia aliam excludit; non ideo, quod eodem privilegio fruatur, sed quod una pia causa ex præsumpta voluntate testatoris proficiscatur, altera ex expressa. Quod hæc fideicommissi sive donationis conditio, si hæres vel donatarius liberos non susceperit, vel nuptias non contraxerit, deficiat per ingressum Religionis, hoc accidit ob præsumptam